

Komitet Mechaniki Polskiej Akademii Nauk

Politechnika Rzeszowska
im. Ignacego Łukasiewicza

Instytut Podstawowych Problemów Techniki
Polskiej Akademii Nauk

III KRAJOWA KONFERENCJA

NANO- i MIKROMECHANIKI

ORGANIZATORZY:

KKNM 2012

ISBN 978-83-89687-739

IPPT PAN, WARSZAWA 2012

Komitet Mechaniki Polskiej Akademii Nauk
Instytut Podstawowych Problemów Techniki
Polskiej Akademii Nauk
Politechnika Rzeszowska
im. Ignacego Łukasiewicza

III National Conference of Nano and Micromechanics

Under the auspices of the Ministry of Science and Higher Education
Prof. Barbara Kudrycka

III Krajowa Konferencja Nano i Mikromechaniki

Pod patronatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Prof. Barbary Kudryckiej

4–6 July 2012

IPPT PAN, Warszawa

Toby D. Young, Grzegorz Jurczak, Paweł Dłużewski

Wpływ Defektów Struktury Krystalicznej na Elektromechaniczne Własności Nanostruktur

Influence of Crystal Defects on Electromechanical Properties of a Nanostructures

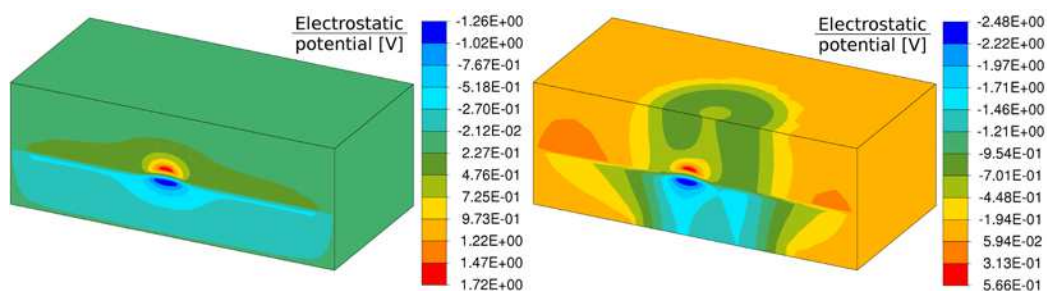
Zakład Metod Komputerowych, IPPT PAN, Warszawa, ul. Pawińskiego 5b

e-mail: gjurcz@ippt.gov.pl

Słowa kluczowe: Piezoelektryczność, Mechanika Ośrodków Ciągłych, Metoda Elementów Skończonych, Nanostruktura

Epitaksjalne struktury azotkowe (GaN, AlN, InN) zawierają ogromną liczbę defektów struktury krystalicznej, wśród których na szczególną uwagę zasługują tzw. threading dislocations, czyli dyslokacje przebijające na wskroś warstwy półprzewodnikowe [1]. Obserwacje eksperymentalne potwierdzają ścisły związek pomiędzy wzajemnym położeniem dyslokacji i położeniem nanostruktur kwantowych. Dodatkowa płaszczyzna krystalograficzna wyznaczająca dyslokację krawędziową wprowadza do struktury krystalicznej źródłowe pole dystorsji tworząc tym samym geometrycznie preferowane miejsce zarodkowania nanostruktury kwantowej [2]. W dalszej kolejności zakotwiczona na krawędzi kropki kwantowej dyslokacja wpływa na odkształcenia sprężyste istniejące w kropce, a zgromadzony wzdłuż linii dyslokacyjnej ładunek ma wpływ na własności elektryczne nanostruktury. Obecny w kryształach o strukturze wurcytu efekt polaryzacji spontanicznej powoduje w heterostrukturach silną tendencję do lokalizacji potencjału elektrostatycznego na kierunku równoległym do osi c kryształu [3]. Efekt ten, dominujący w strukturach hodowanych na kierunkach polarnych (wzrost zgodny z kierunkiem osi c), wraz z efektem piezoelektrycznym determinują własności elektryczne i optoelektroniczne izolowanych kropek kwantowych [4]. Obecność w bliskim otoczeniu nanostruktury dyslokacji, wraz z jej polem przemieszczeń i ujemnym ładunkiem elektrycznym (niedomieszkowany GaN) o zasięgu dziesiątek nanometrów [5,6], prowadzi do poważnych zmian własności fizycznych kropek kwantowej. Wartość i rozkład potencjału elektrostatycznego wokół dyslokacji może być zmierzony za pomocą holografii mikroskopowej. Dla dyslokacji śrubowej jego wartość znacznie przekracza $-1V$, a rozkład przypomina rozkład normalny. Uwzględniając obecność naładowanej elektrycznie dys-

lokacji wyznaczamy jej wpływ na wartość i rozkład pól mechanicznych i elektrycznych w kropce kwantowej. Pomimo obszernych badań w tej dziedzinie, ilościowa ocena wpływu dyslokacji na własności mechaniczne, elektryczne i kwantowe (w tym optoelektryczne) nanostruktur jest ciągle sprawą otwartą. W celu określenia wpływu defektów struktury na własności fizyczne nanostruktur zbadano za pomocą metody elementów skończonych model heksagonalnej kropki kwantowej GaN/AlN wyhodowanej w okolicy dyslokacji krawędziowej. Zagadnienie brzegowe rozwiązano metodą elementów skończonych uwzględniając wzajemne oddziaływanie mechaniczno-elektryczne dla niejednorodnego chemicznie materiału piezoelektrycznego. Wyniki wskazują jakościowe i ilościowe różnice w stosunku do izolowanej nanostruktury bez dyslokacji.

Rys. 1 Rozkład potencjału elektrostatycznego w izolowanej, nanometrowej kropce kwantowej GaN/AlN oraz w kropce kwantowej wyhodowanej przy dyslokacji przebiegającej o składowej śrubowej.

Zgodnie z otrzymanymi wynikami dyslokacja przebiegająca o składowej śrubowej ma największy degradujący wpływ na własności elektryczne kropki kwantowej przy zanedbywalnie małym wpływie na własności mechaniczne kropki. Wynika to z względnie wysokiej wartości indukowanego potencjału elektrostatycznego, Rys.1. Specyfika rozkładu potencjału generowanego przez ładunki elektryczne zlokalizowane wzdłuż linii dyslokacji powodują, że potencjał elektrostatyczny kropki w porównaniu do niezdefektowanej struktury jest przesunięty w kierunku ujemnych wartości o stałą zależną od odległości od rdzenia dyslokacji. Z kolei, dyslokacja przebiegająca o składowej krawędziowej, ze względu na małą gęstość ładunku elektrycznego wzdłuż linii dyslokacji, ma umiarkowany wpływ na własności elektryczne kropki przy znacznym wpływie na własności mechaniczne kropki. Dyslokacja o składowej mieszanej, ze względu na swój charakter, znacząco modyfikuje zarówno pola mechaniczne jak i elektryczne obecne w kropkach.

LITERATURA:

- [1] P. DŁUŻEWSKI ET AL., INT. J. MULTISCALE COMP. ENG. **8**(3), 331-342. (2010).
- [2] J. L. ROUVIERE ET AL., APPL. PHYS. LETT. **75**, 2632. (1999).

- [3] A. D. ANDREEV ET AL., PHYS. REV. B. **62**, 15851. (2000).
- [4] T. D. YOUNG ET AL., PHYS. STAT. SOLIDI (C). **6, S2**, 557. (2009).
- [5] J. CAI ET AL., PHYS. STAT. SOL. (A) **192**, No. 2, 407–411. (2002).
- [6] P. DŁUŻEWSKI ET AL., COMPUT. MATER. SCI. **29**, 379. (2004).